

درسنامه مهدویت، آینده جهان و جهانے شدن

رحیم کارگر

عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

سرشناسه

کارگر، رحیم، ۱۳۴۹ -
Kargar, Rahim

عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری

شابک

978-600-8372-43-1:

وضعیت فهرست نویسی

فبیا

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

شناسه افزوده

رده بندی کنگره

۲۹۷/۴۶۲:

رده بندی دیویی

۵۹۴۲۹۴۰:

شماره کتابشناسی ملی

مرکز تخصصی مهدویت
حوزه علمیه قم

درستنامه مهدویت، آینده جهان و جهانی شدن

• مؤلف: رحیم کارگر

• ناشر: انتشارات مرکز تخصصی مهدویت

• ویراستار: ابوالفضل علیدوست

• صفحه‌آرا: رضا فریدی

• طراح جلد: عباس فریدی

• نوبت چاپ: اول/ پاییز ۱۳۹۸

• مجری چاپ: گروه فرهنگی آثار غدیر

• شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۷۲-۴۳-۱

• شمارگان: هزار نسخه

• قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان

تمامی حقوق © محفوظ است.

○ قم: انتشارات مرکز تخصصی مهدویت/ خیابان شهید/ کوچه امار (۲۲)/ بن بست شهید علیان، پ ۲۴/

ص: پ ۱۱۹-۳۷/۱۳۵/ تلفن: ۳۷۸۴۱۴۴۰/ ۳۷۸۴۹۵۶۵ و ۳۷۷۳۷۸۰۱ (داخلی ۱۱۳) / فاکس: ۰۲۵-۳۷۳۷۱۶۰

○ www.mahdi313.ir

○ entesharatmarkaz@chmail.ir

کد فایل: 0290113-3.doc

دفا تر بنیاد حضرت مهدی موعود علیه السلام در استان‌ها پاسخگوی درخواست‌های متقاضیان کتاب و محصولات فرهنگی بنیاد و مرکز تخصصی مهدویت می‌باشد.

فهرست مطالب

۲۰	فصل اول: مفاهیم و کلیات.....
۲۱	مقدمه.....
۲۳	درس اول: اهمیت بحث آینده‌پژوهی و جهانی شدن.....
۲۴	یک. اسلام و آینده‌نگری.....
۲۴	مقدمه.....
۲۵	آینده‌نگری دینی.....
۲۹	ویژگی‌های آینده‌پژوهی اسلامی.....
۳۲	دو. جهانی‌شدن.....
۳۶	سه. پیشینه آینده‌پژوهی.....
۳۹	معرفی منابع آینده‌پژوهی.....
۴۲	پرسش‌های این درس.....
۴۳	درس دوم: مفهوم شناسی.....
۴۴	یک. آینده و آینده‌پژوهی.....
۴۴	مقدمه.....
۴۵	چیستی آینده‌پژوهی.....
۴۶	الف) پیش‌بینی (Forecasting).....
۴۶	ب) آینده‌نگاری (Foresight).....
۴۶	ج) آینده‌اندیشی (Futures).....
۴۷	د) حوزه آینده‌اندیشی (Futures Field).....
۴۷	ه) پیش‌گویی (Prediction).....
۴۷	دو. جهانی‌شدن.....

- الف) آزادسازی اقتصادی ۴۸
- ب) گسترش روابط متقابل ۴۸
- ج) برچیده شدن مرزهای جغرافیایی ۴۹
- د) مدرنیته ۴۹
- ه) گسترش فرهنگ لیبرال دموکراسی غربی ۵۰
- و) فشرده شدن زمان و مکان و افزایش ارتباطات ۵۰
- سه. مهدویت ۵۱
- پرسش های این درس ۵۴
- فصل دوم: آینده و رویکردهای آینده شناسی ۵۵**
- درس اول: رویکردها و اهداف مطالعات آینده ۵۷**
- رویکردهای مطالعات آینده ۵۸
۱. آینده شناسی به وسیله علوم غریبه، سحر و رمزگرایی ۵۸
۲. فلسفه تاریخ (محرک، فرآیند و فرجام تاریخ) ۵۹
۳. آینده شناسی از منظر ادیان و علوم نقلی ۵۹
۴. رویکرد تجربی در آینده پژوهی ۶۱
- اهداف آینده پژوهی ۶۲
- پرسش های این درس ۶۷
- درس دوم: آینده نگری در ادیان و مکاتب ۶۹**
- انواع آینده نگری در ادیان ۷۰
۱. آینده نگری منفی ۷۰
۲. آینده نگری مثبت ۷۱
- نقش ادیان در شکوفایی اندیشه آینده نگر ۷۲
- مشترکات آینده نگری ادیان ابراهیمی ۷۴
- الف) آینده نگری مثبت در منابع زرتشتیان ۷۵
- ب) آینده نگری در بودا ۷۵
- ج) آینده نگری مثبت در منابع یهود ۷۶
- د) آینده نگری مثبت در منابع مسیحیت ۷۷
- ه) آینده نگری مثبت در کتاب های مقدس هندیان ۷۷

۷۸	..... (و آینده نگری مثبت در منابع اسلامی
۸۲	..... پرسش های این درس
۸۳	..... درس سوم: تئوری های معطوف به آینده
۸۴	..... مقدمه
۸۵	..... تئوری های خطی و تکاملی
۸۵	..... ۱. آگوست کنت (۱۷۹۸ - ۱۸۵۷ م)
۸۶	..... ۲. تالکوت پارسونز
۸۷	..... تئوری های ادواری (چرخه های)
۸۸	..... ۱. ابن خلدون (۷۳۲ - ۸۰۸ ق / ۱۳۳۲ - ۱۴۰۶ م)
۹۱	..... ۲. توین بی (۱۸۸۹ - ۱۹۷۵ م)
۹۳	..... ۳. اسوالد اسپینگر
۹۵	..... تئوری های تضاد (ستیز)
۹۵	..... ۱. کانت و نزاع خیر و شر
۹۸	..... ۲. آگوستین و نزاع شهر خدا و شهر زمین
۹۸	..... ۳. هانتینگتون و نزاع تمدن ها
۹۹	..... ۴. هگل (۱۷۷۰ - ۱۸۳۱ م)
۱۰۱	..... ۵. مارکس (۱۸۱۸ - ۱۸۸۳ م)
۱۰۳	..... نقد دیدگاه های مذکور
۱۰۶	..... پرسش های این درس
۱۰۷	..... فصل سوم: آینده پژوهی و مهدویت
۱۰۹	..... درس اول: رویکردهای آینده پژوهی
۱۱۰	..... مقدمه
۱۱۱	..... ۱. رویکرد اکتشافی
۱۱۲	..... ۲. رویکرد هنجاری
۱۱۴	..... ۳. رویکرد تصویرپرداز
۱۱۸	..... پرسش های این درس
۱۱۹	..... درس دوم: روش های آینده پژوهی
۱۲۰	..... مقدمه

- روش‌های آینده‌پژوهی ۱۲۱
۱. روش دیده بانی ۱۲۴
۲. تحلیل روند ۱۲۵
۳. پویش محیطی ۱۲۶
۴. چشم انداز سازی ۱۲۷
۵. سناریو نویسی ۱۲۹
۶. دلفی ۱۳۰
۷. طوفان فکری ۱۳۲
۸. تحلیل تاریخی ۱۳۳
۹. مدل سازی ۱۳۳
۱۰. شبیه سازی ۱۳۴
۱۱. پس نگری ۱۳۶
۱۲. تجزیه و تحلیل پیشران‌ها ۱۳۶
۱۳. نقشه راه ۱۳۷
۱۴. تحلیل لایه‌ای علت‌ها ۱۳۸
- نقد روش شناس‌های آینده‌پژوهی ۱۴۱
- پرسش‌های این درس ۱۴۳
- درس سوم: پیوندهای مهدویت و آینده‌پژوهی ۱۴۵**
- مقدمه ۱۴۶
- وجوه تشابه و تمایز آینده‌پژوهی و مهدویت ۱۴۹
- الف) تشابه و اشتراکات ۱۵۰
۱. توجه جدی به هر دو حوزه مطالعاتی ۱۵۰
۲. ماهیت چندبعدی دو رشته ۱۵۰
۳. جایگاه مهم تمدنی هر دو رشته ۱۵۱
۴. رویکرد خوش‌بینانه و مطلوب به آینده ۱۵۲
۵. اشتراک در رویکردها ۱۵۳
۶. پس نگری از آینده به حال ۱۵۳
۷. مؤلفه‌های آینده‌ساز ۱۵۴
۸. تمرکز بر پیشران‌های آینده و علایم ضعیف تغییر ۱۵۵

۹. تداخل موضوعی آینده‌پژوهی و مهدویت‌پژوهی ۱۵۶
۱۰. آینده‌پژوهی؛ زمینه‌ساز طرح عملیاتی آموزه مهدویت ۱۵۸
- ب) وجوه تمایز و تفاوت ۱۵۹
۱. مهدویت؛ قلمرو واقعیت و حقیقت ۱۵۹
۲. وحدت و تعدد سناریوها ۱۵۹
۳. نوع توجه به آینده ۱۵۹
۴. رهیافت‌های متفاوت: (دیدگاه‌شناسی دین به آینده در مقابل مطالعه مستقیم آینده) ۱۶۰
۵. غایات مختلف دو حوزه مطالعاتی ۱۶۰
۶. بنیان‌های معرفتی ۱۶۰
۷. روش‌شناسی و ابزار شناخت ۱۶۱
۸. حاکمیت تکنیک در آینده‌پژوهی و حاکمیت اراده الهی در مهدویت ۱۶۳
- پرسش‌های این درس ۱۶۵
- درس چهارم: کارکردهای آینده‌پژوهی در مهدویت پژوهی ۱۶۷**
- مقدمه ۱۶۸
- ضرورت توجه به آینده‌پژوهی دینی ۱۷۱
- چشم‌اندازسازی و تصویر جامعه مطلوب ۱۷۴
- تحلیل درست و آینده پژوهانه از روایات مهدویت ۱۷۸
- الف) رویکرد اکتشافی ۱۷۹
- ب) رویکرد تصویرپردازانه ۱۸۰
- تنظیم و تدوین کارکردهای معرفتی آینده‌پژوهی ۱۸۲
- الف) هستی‌شناختی ۱۸۲
- ب) کارکرد ارزش‌شناختی ۱۸۴
- ج) کارکرد نشانه‌شناختی آینده‌پژوهی ۱۸۵
- شکل‌گیری دانش آینده‌پژوهی اسلامی (با محوریت مهدویت) ۱۸۶
- الف) شکل دهی به آینده‌پژوهی دینی ۱۸۶
- ب) آینده‌پژوهی، ابزار مهم مهدویت‌پژوهی ۱۸۷
- ج) تعلق درونی آینده‌پژوهی، به مطالعات دینی (مهدوی) ۱۸۷
- د) آموزه‌سازی مهدویت برای آینده‌پژوهی ۱۸۸

- ه) تغییر جهت دادن به آینده پژوهی ۱۸۹
- درون مایه‌های آینده پژوهانه اندیشه مهدویت ۱۸۹
- پرسش‌های این درس ۱۹۱

فصل چهارم: جهانی شدن و جهانی سازی ۱۹۳

درس اول: پیشینه و عوامل جهانی شدن ۱۹۵

- مقدمه ۱۹۶
- پیشینه تاریخی جهانی شدن ۱۹۷
- عوامل مؤثر بر جهانی شدن ۲۰۱
۱. به وجود آمدن شرکت‌های چندملیتی ۲۰۲
۲. شکل‌گیری سازمان‌های بین المللی ۲۰۳
۳. پیدایش بازار مشترک اروپا ۲۰۳
۴. تجربه اقتصادی چین ۲۰۴
۵. قرارداد تجارت آزاد آمریکای شمالی (نفتا) ۲۰۴
۶. پیدایش جامعه اروپا ۲۰۴
- پرسش‌های این درس ۲۰۷

درس دوم: دیدگاه‌ها و رویکردها در جهانی شدن ۲۰۹

- مقدمه ۲۱۰
- دیدگاه‌های جهانی شدن ۲۱۱
- الف) پروسه نگری ۲۱۱
- ب) پروژه نگری ۲۱۲
- ج) پدیده انگاری ۲۱۲
- آثار منفی جهانی شدن ۲۱۴
- موافقان و مخالفان جهانی شدن ۲۱۶
۱. موافقان جهانی شدن ۲۱۷
۲. مخالفان جهانی شدن ۲۱۸
- پرسش‌های این درس ۲۱۹

درس سوم: ابعاد و ویژگی‌های جهانی شدن ۲۲۱

- مقدمه ۲۲۲

۲۲۲	..... ابعاد جهانی شدن
۲۲۲	..... ۱. بعد اقتصادی و تکنولوژیک جهانی شدن
۲۲۳	..... ۲. بعد فرهنگی
۲۲۴	..... ۳. بعد سیاسی
۲۲۶	..... ویژگی‌های جهانی شدن
۲۲۸	..... ۱. فرهنگ جهانی واحد
۲۲۹	..... ۲. ایدئولوژی واحد جهانی
۲۳۰	..... ۳. ارتباطات جهانی
۲۳۱	..... ۴. اقتصاد و سرمایه داری جهانی
۲۳۲	..... ۵. سیاست و تضعیف دولت‌های ملی
۲۳۳	..... ۶. جهانی شدن مذهب
۲۳۵	..... پرسش‌های این درس
۲۳۷	..... فصل پنجم: مهدویت و جهانی شدن
۲۳۹	..... درس اول: جهانی شدن در اندیشه مهدویت
۲۴۰	..... مقدمه
۲۴۱	..... عناصر جهانی شدن مهدویت
۲۴۵	..... ویژگی‌های حکومت جهانی مهدوی
۲۴۵	..... ۱. حاکمیت خداوند سبحان
۲۴۵	..... ۲. امامت و رهبری
۲۴۶	..... ۳. قانون واحد و دین واحد
۲۴۷	..... ۴. حکومت واحد و فراگیر جهانی
۲۴۸	..... ۵. امت واحد جهانی
۲۴۹	..... ۶. تحقق رفاه، علم و پیشرفت جهانی
۲۵۰	..... ۷. سرنوشت مشترک بشر و غایت تاریخ
۲۵۱	..... پرسش‌های این درس
۲۵۳	..... درس دوم: سیمای حکومت جهانی حضرت مهدی <small>عجل الله تعالی فرجه و جلالته</small>
۲۵۴	..... مقدمه
۲۵۷	..... حکومت جهانی مهدوی در آینه روایات

۲۵۸.....	سیمای حکومت جهانی مهدوی.....
۲۶۱.....	پرسش‌های این درس.....
۲۶۳.....	درس سوم: مقایسه حکومت جهانی مهدوی و جهانی سازی.....
۲۶۴.....	مقدمه.....
۲۶۴.....	برتری های حکومت جهانی مهدوی.....
۲۶۷.....	آموزه مهدویت، پایان بخش مشکلات.....
۲۶۹.....	پرسش‌های این درس:.....
۲۷۱.....	درس چهارم: جهانی شدن و زمینه‌های حکومت جهانی.....
۲۷۲.....	مقدمه.....
۲۷۳.....	زمینه سازی ظهور در قرآن کریم.....
۲۷۵.....	تغییر و آینده‌سازی با اراده‌های انسانی.....
۲۷۷.....	قانون‌مندی دگرگونی‌ها و تحولات بشر.....
۲۷۸.....	عوامل و زمینه‌های ظهور امام زمان.....
۲۷۸.....	۱. عامل انسانی انقلاب جهانی.....
۲۸۰.....	۲. عامل فرهنگی و دینی ظهور.....
۲۸۲.....	۳. عامل نظامی و امنیتی انقلاب جهانی مهدوی.....
۲۸۵.....	۴. عامل سیاسی انقلاب جهانی مهدوی.....
۲۸۵.....	جهانی‌شدن و زمینه‌سازی ظهور.....
۲۸۷.....	الف) زمینه سازی مثبت جهانی شدن.....
۲۸۸.....	ب) زمینه سازی منفی جهانی شدن.....
۲۹۱.....	جهانی شدن و فرصت سازی برای ظهور.....
۲۹۱.....	مهمترین ویژگی‌ها و مشترکات جهانی عصر جهانی شدن.....
۲۹۳.....	پرسش‌های این درس.....
۲۹۵.....	فصل ششم: مهدویت و سرانجام جهان.....
۲۹۷.....	درس اول: فرجام باوری در دین.....
۲۹۸.....	مقدمه.....
۳۰۱.....	ضرورت تاریخی تحقق جامعه مهدوی در فرجام جهان.....
۳۰۱.....	۱. جایگاه انسان در نظام آفرینش.....

- ۳۰۱..... اصل فطرت..... ۲
- ۳۰۱..... رابطه فرد و جامعه..... ۳
- ۳۰۲..... رابطه دنیا و آخرت..... ۴
- ۳۰۳..... انواع کمال انسانی..... ۵
- ۳۰۴..... واقعی بودن آرمان‌های اسلام..... ۶
- ۳۰۵..... تقابل حق و باطل و غلبه نهایی حق..... ۷
- ۳۰۶..... اصول فرجام شناسی قرآن..... اصول فرجام شناسی قرآن..... ۸
- ۳۰۷..... ۱. توحیدی بودن تحولات آینده..... ۱
- ۳۰۹..... ۲. نقش انسان و اراده او در شکل‌گیری آینده..... ۲
- ۳۱۱..... ۳. جهت‌داری و هدف‌مندی تحولات آینده..... ۳
- ۳۱۴..... پرسش‌های این درس..... پرسش‌های این درس..... ۴
- ۳۱۵..... **درس دوم: فلسفه تاریخ از دیدگاه شیعه**..... **درس دوم: فلسفه تاریخ از دیدگاه شیعه**..... ۵
- ۳۱۶..... مقدمه..... مقدمه..... ۶
- ۳۱۷..... فلسفه تاریخ از دیدگاه شیعه..... فلسفه تاریخ از دیدگاه شیعه..... ۷
- ۳۱۸..... یک. هدف و سرمنزل تاریخ (کمال و تکامل)..... یک. هدف و سرمنزل تاریخ (کمال و تکامل)..... ۸
- ۳۱۹..... دو. مسیر و مکانیسم حرکت..... دو. مسیر و مکانیسم حرکت..... ۹
- ۳۲۱..... سه. سرانجام تاریخ..... سه. سرانجام تاریخ..... ۱۰
- ۳۲۲..... آینده تاریخ از دیدگاه قرآن..... آینده تاریخ از دیدگاه قرآن..... ۱۱
- ۳۲۸..... پرسش‌های این درس..... پرسش‌های این درس..... ۱۲
- ۳۲۹..... **درس سوم: آخر الزمان (جهان قبل از ظهور)**..... **درس سوم: آخر الزمان (جهان قبل از ظهور)**..... ۱۳
- ۳۳۰..... مقدمه..... مقدمه..... ۱۴
- ۳۳۴..... یک. نشانه‌های آخر الزمان..... یک. نشانه‌های آخر الزمان..... ۱۵
- ۳۳۴..... ۱. گسترش ترس و ناامنی..... ۱
- ۳۳۵..... ۲. تهی شدن مساجد از هدایت..... ۲
- ۳۳۵..... ۳. جنگ و کشتار..... ۳
- ۳۳۵..... ۴. بحران معنویت..... ۴
- ۳۳۵..... ۵. وقوع اختلاف‌ها و درگیری‌های بسیار..... ۵
- ۳۳۵..... ۶. سردی عواطف انسانی..... ۶
- ۳۳۶..... ۷. گسترش فساد اخلاقی..... ۷

۸. آرزوی کمی فرزند ۳۳۶
۹. مرگ‌های ناگهانی ۳۳۶
۱۰. پدید آمدن گرفتاری‌ها و مشکلات ۳۳۷
- دو. نشانه‌های ظهور امام زمان ۳۳۷
- الف) نشانه‌های عام و خاص ۳۴۰
۱. نشانه‌های عام ۳۴۰
۲. نشانه‌های خاص ۳۴۱
- ب) نشانه‌های حتمی و غیر حتمی ۳۴۲
- ج) علایم با فاصله و بی‌فاصله ۳۴۵
۱. نشانه‌های نزدیک وقت ظهور ۳۴۵
۲. علایمی که با ظهور فاصله زمانی دارد ۳۴۵
- د) علایم زمینی و آسمانی ۳۴۶
۱. علایم طبیعی و زمینی ۳۴۶
۲. علایم آسمانی ۳۴۶
- پرسش‌های این درس ۳۴۸
- درس چهارم: عصر ظهور (جهان در دوران ظهور)** ۳۴۹
- مقدمه ۳۵۰
- مهم‌ترین برنامه‌ها و خواسته‌های دولت مهدوی: ۳۵۲
- ویژگی‌های عصر ظهور ۳۵۳
۱. تسلط بر همه عالم ۳۵۳
۲. دین و آیین واحد جهانی ۳۵۴
۳. عدالت فراگیر جهانی ۳۵۶
۴. امنیت و صلح جهانی ۳۵۶
۵. ملت واحد جهانی ۳۵۷
۶. پیشرفت و رفاه جهانی ۳۵۸
۷. کمال علم و عقل ۳۵۹
۸. نوسازی و احیایگری ۳۶۰
۹. رضایت و خشنودی جهانی ۳۶۰
- پرسش‌های این درس: ۳۶۲

۳۶۳	درس پنجم: جهان پس از حکومت جهانی
۳۶۴	مقدمه
۳۶۴	۱. رجعت
۳۶۹	۲. برپایی قیامت
۳۷۶	زمان قیامت
۳۷۸	پرسش‌های این درس
۳۷۹	درس ششم: پایان دنیا
۳۸۰	مقدمه
۳۸۱	نظریه‌های علمی در مورد پایان جهان
۳۸۴	نشانه‌های پایان دنیا در قرآن
۳۸۴	۱. متلاشی شدن کوه‌ها
۳۸۵	۲. انفجار دریاها
۳۸۶	۳. زلزله‌های عظیم و ویرانگر
۳۸۷	۴. تاریک شدن خورشید و ماه و ستارگان!
۳۸۸	۵. شکافتن کرات آسمانی
۳۹۲	پرسش‌های این درس
۳۹۳	الف) کتابها

آینده واقعی است اجتناب ناپذیر که انسان و جوامع به سوی آن حرکت می‌کنند و سرانجام به آن خواهند رسید. طبیعت و سرشت بشری بر آن است که پایان خوشی را به دست آورد؛ پایانی که نتیجه همه آرزوها و تلاش‌هایش است. بر این اساس آشنایی نسبت به آینده و احتمال تغییر آن در جهت خواسته‌های بشر از جایگاه ممتازی در مباحث علوم انسانی برخوردار است.

در هم تنیدگی روابط اجتماعی که در زندگی فعلی و سرانجام زندگی انسان‌ها تاثیر مستقیم دارد از یک سو، و سرشت استخدام و استفاده از توان دیگران برای رسیدن به خواسته‌ها از سوی دیگر، بحث آینده جهان و جهانی‌شدن را دارای اهمیت ویژه‌ای کرده است. آموزه‌های وحیانی به عنوان شریان حیاتی زندگی حقیقی انسان‌ها به ابعاد مختلف زندگی بشری پرداخته است که در این میان پرداختن به آینده حرکت بشری و سرانجام آن، جایگاه والایی به خود اختصاص داده است. موعود نهایی جهان و مهدویت از اصلی‌ترین حقایق است که فراروی زندگی بشری قرار گرفته و معارف مربوط به آن نیز از اصالت و اهمیت بسیار بالایی برخوردار است.

نوشتار پیش رو با عنوان «درسنامه مهدویت، آینده جهان و جهانی‌شدن» حاصل تلاش محقق ارجمند جناب حجت الاسلام و المسلمین رحیم کارگر، محقق و عضو هیئت علمی پژوهشکده مهدویت و آینده پژوهی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی است که با درخواست مرکز تخصصی مهدویت حوزه علمیه قم و همکاری ایشان به رشته تحریر در آمده است تا به عنوان یکی از منابع و متون آموزشی این مرکز حوزوی مورد استفاده قرار گیرد.

لازم است از همه کسانی که در تدوین و طبع این اثر ارزشمند همکاری نموده‌اند سپاس و مراتب قدردانی خود را تقدیم نمایم و توفیق روزافزون را برای همه ارادتمندان مکتب اهل البیت علیهم‌السلام از خداوند متعال خواهانم.

معاونت پژوهش مرکز تخصصی مهدویت

مهدی یوسفیان

مقدمه

«مهدویت»، ثقل اساسی آینده‌شناسی دینی و محورا اصلی آینده‌نگری الهی است که بیشتر مسائل و موضوعات حال و آینده جامعه بشری را در بر می‌گیرد و امری خارج از زندگی بشری و تحولات جهانی نیست. به همین جهت هر نوع تحول و دانش مربوط به آینده و جامعه جهانی، به نوعی با مهدویت و انتظار جهانی موعود و حکومت جهانی مهدوی در ارتباط است. در این راستا دو مساله و پدیده مهم در جهان معاصر شکل گرفته که هر یک، از جنبه‌های مختلف حائز اهمیت است: ۱. دانش آینده‌پژوهی و آموزه‌ها و مؤلفه‌های مختلف آن؛ ۲. جهانی‌شدن و ابعاد و عرصه‌های مختلف آن.

آینده‌پژوهی، دانش، هنر، فن و یا رویکرد خاصی در مطالعه، شناخت، تدبیر و هدایت آینده جهت تحقق اهداف، خواسته‌ها، برنامه‌ها و ایده‌های مطلوب است و یکی از کارآمدترین و به روزترین و دلنشین‌ترین دانش‌های بشری به حساب می‌آید که می‌تواند نقش بسزایی در اصلاح و بهبود اوضاع بشر و رهنمونی جوامع به سمت وضعیت مطلوب و متعالی داشته باشد. آینده‌پژوهی، دانش اخذ تصمیم‌ها و سیاست‌های مطلوب و کارآمد در زمان حال است که می‌تواند انقلابی در آینده ایجاد کند و رابطه درستی بین گذشته و حال و آینده برقرار سازد. آینده‌پژوهی با بالا بردن سطح درک و فهم افراد و کشورها از تحولات حال و آینده و فراهم ساختن امکان انتخاب بهترین و زیباترین آینده - از میان انواع آینده‌ها - می‌تواند دگرگونی‌های اساسی در نگرش‌ها، رویکردها، برنامه‌ریزی‌ها، اقدامات، سیاست‌ها و راهبردها ایجاد کند و جلوی خمودگی، اهمال و سستی، بی‌تفاوتی، ضعف، وادادگی و بی‌ارادگی افراد و گروه‌ها و دولت‌ها را بگیرد و آنان را وارد کارزار

آینده‌نگری و آینده‌سازی نماید. به همین جهت این دانش، از ابعاد و زوایای مختلف با مهدویت و آرمان‌شهر مهدوی و فرهنگ انتظار ارتباط وثیق و سازنده‌ای دارد و لازم است مهدویت‌پژوهان، ضمن مطالعه و شناخت عمومی آینده (مبتنی بر آیات و روایات)، با دانش روش‌مند و نظام‌مند آینده‌پژوهی آشنا شده و بتوانند از ظرفیت‌ها و توانایی‌های این دانش جهت تحقق اهداف و ایده‌های منتظرانه و ترسیم آینده مطلوب بهره ببرند. مهدویت رکن اصلی آینده‌پژوهی اسلامی است و به همین جهت اتخاذ هر رویکردی در مطالعه و تدبیر آینده، بدون توجه به مهدویت و فرهنگ انتظار، ناقص و ناکارآمد خواهد بود.

جهانی‌شدن نیز به عنوان پدیده‌ای که جامعه جهانی را در یک جامعه واحد و فراگیر گرد هم می‌آورد و باعث افزایش ارتباطات جهانی و گسترش تعاملات جمعی و نشر اطلاعات عمومی می‌شود، یکی از موضوعات مهم چند دهه اخیر است که طلیعه‌های شکل‌گیری جامعه واحد جهانی را به ارمغان آورده و انسان‌ها را از جنبه‌های مختلف به هم نزدیک ساخته است. چنین چیزی به طور کامل در عصر ظهور و حکومت جهانی محقق خواهد شد؛ به همین جهت مطالعه و نقد و بررسی جهانی‌شدن و جهانی‌سازی و تبیین ارتباط آن با جامعه موعود الهی و... ضرورت زیادی دارد و فرصت مناسبی برای نقد دیدگاه‌های جهانی‌سازی غربی و اثبات و شناساندن آرمان‌شهر مهدوی می‌باشد. جهانی‌شدن سیاست و فرهنگ و اقتصاد و تکنولوژی و... برای موعود باوران، امری بیگانه و غریب نیست؛ بلکه یک تحول آشنایی است که در صورت اتخاذ سیاست مناسب در برخورد با آن، می‌تواند تبدیل به بهترین فرصت تشکیل حکومت جهانی مهدوی گردد و انسان‌ها را به سمت آینده مطلوب و جامعه مطلوب و وضعیت مطلوب جهانی سوق دهد. بر این اساس بایسته است در مطالعات مهدوی، نگاه جامع و کاملی به جهانی‌شدن و ابعاد مختلف آن شده و تأثیرگذاری‌های مثبت یا منفی آن در شکل‌گیری جامعه واحد قرآنی بررسی گردد که پژوهش حاضر، عهده‌دار تبیین بخشی از این مباحث است. امید آنکه پژوهش‌گران و دانش‌پژوهان با مطالعه و تدبر در آن، زمینه‌های شکوفایی و بالندگی تمام مباحث مربوط به مهدویت و آینده‌پژوهی و جهانی‌شدن را فراهم سازند.

پژوهش حاضر با همکاری و همیاری خوب مراکز علمی - پژوهشی مرکز تخصصی

مهدویت حوزه علمیه قم و پژوهشکده مهدویت و آینده پژوهی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی صورت گرفته که جا دارد از مسوولان و دست اندرکاران هر دو مرکز تقدیر و تشکر قلبی خود را ابراز کنم. همچنین بر خود لازم می دانم تشکر ویژه‌ای داشته باشم از عالم فرهیخته جناب حجت الاسلام و المسلمین مهدی یوسفیان که با عنایت خود و نقطه نظرات سازنده، باعث به ثمر نشستن این کتاب شدند. نیز تشکر ویژه‌ای دارم از مهدویت‌پژوه گرانمایه، حجت الاسلام سعید توسلی‌خواه که با تلاش‌های فراوان و پیگیری‌های مداوم خود، نقش مهمی در تکمیل و به مقصود رسیدن این اثر داشته‌اند. در نهایت از همکاری‌ها و تلاش‌های مجدانه حجج اسلام علی مصلحی، علی حیدری، سید حامد شاهرخی و ... در به ثمر نشستن این کتاب، کمال تقدیر و سپاس را دارم.

رحیم کارگر